

**AZ EURÓPA KULTURÁLIS FŐVÁROSA 2010
PROGRAM ELSŐ ELLENŐRZŐ és TANÁCSADÓ
ÜLÉSÉNEK JELENTÉSE**

**Kiadja az Európa Kulturális Főváros (EKF) 2010 program
ellenőrző és tanácsadó csoportja**

2007 december

A jelen dokumentum az Európa Kulturális Fővárosa ellenőrző és tanácsadó munkacsoportjának első ülésének jelentése. Az ülés a 2010-es év Európai Kulturális Fővárosaival, nevezetesen Essen a Ruhr-vidékért programmal, Péccsel és Isztambullal foglalkozott; az ülés 2007. november 21-én zajlott le.

I. Háttér

1) Az Európa Kulturális Fővárosa jelölése és ellenőrzése

Az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) kezdeményezés, mely fontos tevékenységet takar az Európai Unión belül, azzal a céllal jött létre, hogy összehozza egymással a kultúrával foglalkozó embereket az Európai Unióban és más európai országokban. A program fő célkitűzése, hogy hangsúlyozza az európai kultúrák gazdagságát, sokféleségét és közös jellemzőit, valamint elősegítse egymás jobb megismerését és megértését Európában.

Az „Európa Kulturális Fővárosa” projektet Melina Mercouri asszony kezdeményezésére 1985-ben indította útjára a Tanács a tagországok részvételével megtartott ülése. Azóta az esemény jelentős népszerűsége tett szert, és ma már minden európai állampolgár számára jól ismert.

2004-ig Európa Kulturális Fővárosait a Tanács jelölte ki kormányközi együttműködés alapján. Az Európai Parlament és a Tanács 1419/1999/EK számon határozatot hozott a Kultúra Európai Fővárosa eseménysorozat 2005–2019. évekre szóló közösségi cselekvési programjának létrehozásáról. A határozat *új nevezési eljárást* vezetett be, melyben egy testület értékeli a pályázó városok pályázatait.

2009-től 2019-ig minden évben két tagállam nyújthat be pályázatot az Unióhoz: egy a 2004-ben csatlakozott tagállamok, egy pedig más tagállamok közül.

Az eseménysorozatban érdekelt felek ajánlása alapján az Európa Kulturális Fővárosának jelölési rendszere a hatékonyabb, átláthatóbb és európaibb jelölés érdekében 2006-ban módosult. Ennek következtében jelenleg az egyetlen érvényben lévő határozat az 1622/2006/EK sz. határozat.

Az 1622/2006/EK sz. határozatnak megfelelően a 2010-es és az azt követő európai kulturális fővárosoknak a jelölés és az eseménysorozat megkezdése előtt egy ellenőrzési eljárásban kell részt venniük.

Az ellenőrzést az Európai Intézmények által delegált 7 tagú testület végzi. A testület neve ellenőrző és tanácsadó testület. A testület két alkalommal ül össze a jelölés és az eseménysorozat megkezdése közötti időszak alatt, hogy tanácsokat adjon és áttekintse az eseménysorozat előkészületet, valamint segítse a városokat egy erős európai dimenzióval rendelkező, magas színvonalú program kialakításába: a 2010-es cím esetében az első ellenőrzési szakaszra 2007 végén, az utolsóra pedig 2009 tavaszán kerül sor.

Az ellenőrzési és tanácsadó testület második ülése után kiadott jelentés alapján a Bizottság Melina Mercouri tiszteletére alapított díjat ad a jelölt városoknak feltéve, hogy eleget tesznek a

cselekvési program feltételeinek, és megvalósították a bírálóbizottság és az ellenőrzési és tanácsadó testület ajánlásait. A díj pénzbeni jutalmat jelent, melyet a jelöltek legkésőbb három hónappal az aktuális év kezdete előtt teljes egészében megkapnak.

A kifizetés a Kultúra keretprogramon keresztül történik.

2) A Ruhr vidéki Essen, Pécs és Isztambul mint 2010 Európai Kulturális Fővárosai

A bírálóbizottság 2006 márciusában megvizsgálta a 2010-es címre kandidáló városok (A Ruhr-vidéki Essen, Görlitz, Pécs, Kiev és Isztambul) pályázatait. A vizsgálat során minden jelentkező város képviselőjét meghallgatták. A testület 2006. április 11-én benyújtotta jelentését a Bizottságnak; a testület kérésére a Bizottság továbbította a jelentést a többi Intézményhez.

A pályázatok átfogó értékelése alapján a testület egyhangú döntéssel a Ruhr-vidéki Essent, Pécs és Isztambult javasolta az Európai Unió Intézményeinek a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa címre.

Az Európai Parlament kulturális és oktatási bizottsága július 18-án levelet küldött a DG EAC részére, válaszul a testülettől kapott jelentésre, melyben kiemelte az üggyel kapcsolatos véleményének néhány fontos elemét.

Végül a Bizottság, az 1419/1999/EK sz. határozat 2. cikkének (3) bekezdése értelmében, hivatalos jelölésre ajánlotta a Ruhr-vidéki Essent, Pécs és Isztambult mint a 2010-es év Európai Kulturális Fővárosait.

Az Unió Miniszterek Tanácsa 2006. novemberi ülése a Ruhr-vidéki Essent, Pécs és Isztambult jelölte a 2010-es Európa Kulturális Fővárosa címre.

II. Az ellenőrző és tanácsadó testület és a 2010-es EKF városok

2007. április 3-án a Bizottság az E/603/2007 sz. írásbeli eljárással kinevezte Sir Robert Scottot és Jordi Pascual i Ruiz urat.

A 2007. május 24-én tartott Elnökök Konferenciáján az Európai Parlament Danuta Glondys asszony és Gottfried Wagner úr jelölése mellett döntött.

A kulturális tanács Mary Mac Carthy asszonyt és Mary Michailidou asszonyt jelölte 2007 szeptemberében.

A Régiók Bizottsága Delebarre elnök úr Figel biztos úrnak 2007. április 3-án küldött levelében nevezte meg jelöltjét, Jyrki Myllyvirta urat.

III. Az ellenőrző és tanácsadó testület 2007. november 11-i brüsszeli ülése

1. Az ülés rendje

A testület felkérte a 2010-es Európa Kulturális Fővárosait, hogy válaszoljanak egy úgynevezett „ellenőrzési nyomtatványon” megfogalmazott kérdésekre, és válaszaikat küldjék vissza a Bizottsághoz. A DG EAC a kézhezvétel után azonnal eljuttatta a kitöltött nyomtatványokat a testületnek.

A Bizottság kezdeményezésére a testület tagjai meghívást kaptak Brüsszelbe a 2007. november 21-i ülésre. A városok feladata az volt, hogy számot adjanak az eseménysorozat előkészítésében eddig elért eredményeikről, és válaszoljanak a testület tagjai által feltett kérdésekre.

Az ülés napirendje a következő volt:

09.30: Az ülés megnyitása a Bizottság képviselőjében Vladimír Šucha, a Soknyelvű Kultúra és Kommunikáció Igazgatósága vezetője részéről.

Az ellenőrzési és tanácsadó testület szerepének és kontextusának ismertetése az 1622/2006/EK sz. határozatnak megfelelően.

(zárt ülés)

10.00: Az Essen a Ruhr-vidékért képviselőinek prezentációja és kérdések/válaszok.

11.00: Testületi vita (zárt)

11.30: Pécs képviselőinek prezentációja és kérdések/válaszok.

12.30: Testületi vita (zárt)

14.00: Isztambul képviselőinek prezentációja és kérdések/válaszok.

15.00: Testületi vita (zárt)

A jelentés vázlatja és a következtetések

Az Európai Bizottság részéről megfigyelőként a következők voltak jelen: Jacqueline Pacaud (Kultúra Részleg), Sheamus Cassidy (Kultúra Részleg).

Sir Robert Scottot választották az ülés elnökének, ezután ő vezette az ülést.

• *Az ülés megnyitása a Bizottság részéről:*

Vladimír Šucha az ülés megnyitásakor kiemelte az Európa Kulturális Fővárosa kezdeményezés jelentőségét, mely komoly publicitást hozhat a jelölt városok számára.

Ebben az összefüggésben az ellenőrzési szakasz, melyet a 2006-ban elfogadott 1622/2006/EK sz. határozat rögzített, fontos előrelépést jelent a folyamatban. Valójában ez a munkamódszer alapvető az Európa Kulturális Fővárosa program előkészítésében.

A DG EAC kiemelte az ellenőrző és tanácsadó testület az 1622/2006/EK sz. határozat értelmében betöltendő szerepét. A testületnek:

- át kell tekintenie az eseménysorozatra való felkészülést, és értékelnie kell az előkészületi szakaszban eddig elért eredményeket a 2010-es fővárosokban. Valójában igen fontos szempont, hogy a Fővárosok eleget tegyenek a kiválasztási szakaszban vállalt kötelezettségeiknek (különös tekintettel az európai dimenzióra), és figyelembe vegyék a bírálóbizottság jelentésében megfogalmazott ajánlásokat.
- támogatást kell nyújtania a városoknak, és útmutatást kell adnia az előkészületek megtervezésében és megvalósításában.

Bob Scott beszámolt arról, hogy már létezik egy informális, a jelenlegi és a jövőbeni kulturális fővárosokból álló hálózat, melynek tagjai megosztják egymással tapasztalataikat, és érzékelhetően hasznos információkkal látják el az eseménysorozatra készülő városokat. Nagyszombattól és Luxembourgtól (2007) Tallinig és Turkuig (2011) ezek a városok már rendszeres kapcsolatban vannak egymással.

Ugyanakkor nagyon világosan megfogalmazta, hogy a részletes ellenőrzés nem lehet sikeres a Fővárosok személyes felkeresése nélkül. Nem elég, hogy az ellenőrző és tanácsadó testület jelentéseket kap, broszúrákat olvas, és DVD-ket néz meg. A testület határozottan megfogalmazta, hogy a jövőbeni döntéshozatali folyamatokban (a 2013-as EKF kiválasztásával kezdődően) a helyszíni látogatásoknak döntő szerepe lehet a megfelelő információk összegyűjtésében és a csalódások kezelésében. Időbeli és szervezési korlátokra való tekintettel az a javaslat született, hogy legalább a bírálóbizottság elnöke és egy kijelölt tagja meghívást kapjon a városokba, hogy jelentést tehessen a bírálóbizottságnak.

Šucha úr jelezte, hogy szerinte elfogadható lenne, ha a bírálóbizottság elnöke és egy kijelölt tagja meghívást kapna a szűkített listán szereplő városokba, és ezután jelentést tenne a bizottságnak.

A Bizottság felhívta a figyelmet a hivatalos elnevezés, „Essen a Ruhr-vidékért” jelentőségére.

2. A 2010-es EKF prezentációk és a kérdések/válaszok összefoglalója:

A) Essen a Ruhr-vidékért

A testület üdvözölte az Essen a Ruhr-vidékért 2010 program delegációját. A testület emlékeztette a delegációt az Európai Bizottság 1622/2006/EK sz. határozatára.

A delegáció megvitatta a testülettel Essen és a Ruhr-vidék különleges helyzetét, ahol viszonylag fiatal és kis városokból, egyetlen uralkodó város nélkül, egy új világváros van kialakulóban. Mindegyik város története a növekedés, a hanyatlás és az újjászületés jeleit hordozza. A delegáció kijelentette, hogy az erők egyesítésével, mind a gazdaság, mind a kultúra területén, a világvárosi szinten működő új szövetséges intézmények segítségével meg tudják valósítani az

eredeti pályázatban és a helyzetjelentésben megfogalmazott ambiciózus célokat. A testület üdvözölte a projektben megvalósuló együttműködést és az Essen a Ruhr-vidékért által létrehozott partneri kapcsolatokat, melyek hozzájárulnak a fenntartható és hosszú távú előnyökhöz. Egyetértés volt abban, hogy egy sikeres városnak képesnek kell lennie befogadni, és be is kell fogadnia a környező területet, világvárost vagy régiót az EKF év programjaiba.

Az Essen a Ruhr-vidékért delegáció beszámolt arról, hogy a város úgy döntött, nem nevez ki művészeti igazgatót, hanem ehelyett egy négy igazgatóból álló operatív testületet és két általános igazgatót alkalmaz. Az elnök Fritz Pleitgen, a WDR korábbi elnöke, aki jelenleg az EBU elnöki feladatait is ellátja. Pleitgen úr kollégájával, Oliver Scheytte úrral dolgozik együtt. Pleitgen úr kiemelte, hogy az egész vállalkozás hihetetlenül sikeresnek bizonyul az egész régió számára. A projektben összesen 56 város vesz részt, ahol Essen a vezető város. Nagyon komoly együttműködés folyik a városok és a Ruhr-vidék kulturális intézményei között – legalább 21 múzeum, 6 színház, zenei szervezetek, tudományos testületek, egyetemek és különböző vallási csoportok vesznek részt a munkában, ami máris jelentős vallásközi dialógust eredményezett.

Az Essen a Ruhr-vidékért 2010 fő témája a kultúrán keresztül megvalósuló átalakulás és a kultúra az átalakulás révén lesz. A kampány vezérszava a társadalom és a kultúra átalakítása. A projekt fő célja a Ruhr-völgyhez és ipari múltjához kötődő „fekete imázsának” megváltoztatása, és gyárak és salakhányók kulturális központokká történő átalakítása révén egy modern és dinamikus kultúrával és művészetekkel jellemezhető kép kialakítása. Essenben és a környéken valóban megindult már az átalakulás a kreatív és kulturális ipar irányába. A delegáció számos példát idézett.

2010-re a helyzetjelentésben körvonalazott négy tematikus területen történik meg az átalakulás, melyet az interkulturális dialógus számos példája jellemez. A testület megjegyezte, hogy az ambiciózus program láthatóan megfelelő stádiumban van. A következő őszön a tervek teljes szerkezetét és minden részletét ismertetik.

A delegáció kijelentette, hogy a projekt nem valamilyen helyi, világvárosi vagy regionális ügy, hanem nemzeti kérdés. A Ruhr „csoda” hozzájárult a Wirtschaft jelenséghez. A jelenlegi, elfogadott 48 millió eurós költségvetés a későbbiekben bővülni fog – a cél legalább 60 millió euró előteremtése. A potenciális szponzorokkal jelenleg folytatott megbeszélések biztatóak.

A testület felvetette a kérdést, hogy miként fog működni az irányítási szerkezet, és milyen fajta irányítás valósulhat meg a komplex regionális együttműködésből fakadó oly sok igény esetén. Az Essen a Ruhr-vidékért delegáció kifejtette, hogy jelen esetben az volt a különleges, hogy soha nem is volt és ma sincs egyetlen vezető város a térségben (mint ami például Lille volt a 2004-es EKF-re történő felkészülésben). A dilemma leküzdése érdekében megalakították a városok társulását, mely elkészítette a közös EKF 2010 pályázatot. A társulás nagyon hatékonyan

bizonyult, mivel megkönnyíti az irányítási kérdések megvitatását a megfelelő – világvárosi – szinten.

A feladat most már az, hogy a sok különböző önkormányzathoz tartozó mintegy 5,3 millió polgárt összefogják egy működő EKF struktúrába, és hasznosítsák a meglévő struktúrákat (pl. a Regionális Verband Ruhr szervezetet, mely 1921 óta létezik, ám a kultúra területén sohasem volt túlságosan aktív). A munkamódszer egy hálózatba fogja össze a városokat, és így elősegíti a problémák megoldását, nem utolsósorban a kreatív ipar, az interkulturális dialógus és a városok közötti kommunikáció területén. A munkamódszer alkalmazása során „új identitások” kidolgozására és megvalósítására kerül sor. A kialakított munkamódszer lehetőséget ad a munka folytatására az Európa Kulturális Fővárosa év után is.

A testület megkérdezte, miként menedzselik a pályázatok meghirdetését és a programra benyújtott projekt javaslatokat, hiszen, vetette fel a testület, bizonyosan nem tudják minden pályázó igényét kielégíteni: hogyan birkózik meg az Essen a Ruhr-vidékért ezzel a problémával? A delegáció hangsúlyozta, hogy számos szakértővel konzultálnak, és nyilvános fórumokat rendeznek (ahol megvitatják a projektek feltételeit). Eddig közel 2000 projekt javaslatot nyújtottak be. Az a tény, hogy 4 igazgató, 2 általános igazgató és természetesen 56 önkormányzat dolgozik együtt, nagymértékben hozzájárul a célok kommunikációjához. A testület felvetette, vajon ez nem problémákat generál-e inkább, minthogy megoldásokat nyújtana, ám a delegáció ragaszkodott ahhoz, hogy képesek lépést tartani a sokféle helyről beérkező sokféle javaslatból fakadó igényekkel. Ráadásul nagyon aktív önkéntesek (kulturális cserkészek) is dolgoznak a programban. És természetesen a sajtó részvétele is igen jelentős. Az egész folyamat átlátható, és a szükséges korlátozásokat folyamatosan kommunikálják a sajtón, a hálózatokon, hírleveleken és nyilvános fórumokon keresztül.

A testület a kulturális sokszínűségekre vonatkozóan is megfogalmazott kérdést, hiszen a lakosság egyötödének nagyon különböző a kulturális háttere. A testület annak a véleményének adott hangot, hogy ennek a nyílt megközelítésnek nem csupán jelzésszerűnek, hanem alapvetőnek kell lennie az egész projektben, és arra voltak kíváncsiak, vajon a kulturális sokféleség kulcskérdése miként tükröződik a végleges költségvetésben. A delegáció válaszában kifejtette, hogy a program a kisebbségeket is bevonja, például a jelentős török gyökerekkel rendelkező lakosságot, és ők egy olyan projektet fogalmaztak meg, mely egy török dzsámi kapcsán mutatja meg, milyenek képzelik el ők az ideális várost. 2,5 millió eurót szánnak interkulturális projektekre.

A testület aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy nincs a delegációban képviselője ennek a munkaterületnek, és az iránt érdeklődött, vajon a kisebbségek helyet kapnak-e a művészeti eseményeket megtervező irányítási testületben. A delegáció hangsúlyozta, hogy a kisebbségi közösségek a menedzsment szintjén dolgoznak a projektek kialakításán. Bizonyosak voltak abban, hogy ennek a kérdésnek a kezelése megfelelő. Az is megerősítették, hogy a projektek a jövőben is fenntarthatóak lesznek. Példaként a kreatív ipar növekedését hozták: a különböző projektek célja fenntartható eredmények elérése. A testület úgy vélte, hogy ezt a kérdést újra elő kell venni a következő ellenőrzési ülésen.

B) Pécs 2010

A pécsi delegáció hangsúlyozta, hogy az eseményre történő előkészületek az előzetes terveknek megfelelően folynak. A projekt címe „Pécs, a határtalan város”. Az eseményre tekintettel létrehoztak egy jogi személyiséggel rendelkező szervezetet, és eleget tettek a törvényi követelményeknek. A szerződést a kormány és Pécs 2006-ban írta alá (mely 4 millió eurót irányoz elő az előkészületekre, a 2010-es költségvetést még nem állapították meg). Pécs programja a 2010-es évhez vezető tematikus felvezető éveket tartalmaz. Minden felvezető évnek megvan a saját fő témája: 2007 a tanulás és tanítás éve, 2008 az egészség és a környezet éve, 2009 pedig a vallás és dialógus éve.

A szervezetet illetően egy nemzetközi és egy nemzeti tanácsadó testületet állítottak fel. A testület megjegyezte, hogy Pécs kijelölése óta számos vezető pozícióban változás történt, és aggodalmának adott hangot a tekintetben, hogy vajon minden rendben van-e az irányítási szerkezetben. A delegáció arról számolt be, hogy kinevezték a művészeti igazgatót, aki a benyújtott javaslatok alapján megtervezte a programokat, és kulturális szervezetek, egyetemek, stb. részvételével létrehozott egy hálózatot. A vezetői csapat nem dolgoz ki projekteket: feladata a projektek koordinálása és ösztönzése.

Pécs olyan évet szándékozik rendezni, mely nem csak Pécs városát, hanem az egész régiót, valójában az egész országot megjeleníti. A fő cél a kulturális identitás és a kreatív ipar szerepének kialakítása. A delegáció hangoztatta, hogy nem kíván a város történelmi múltjára és az UNESCO Világörökség státuszára támaszkodni, hanem a jövőre tekint, és főként a fiatalokat kívánja bevonni a programba. Ez vezetett az egyetemmel kialakított szoros együttműködéshez. A programnak fenntartható célkitűzésekkel rendelkező európai témákat kell elhoznia Pécsre (az elképzelés szerint a felvezető évek nemzetközi együttműködéshez, a témák azonosításához és a legjobb gyakorlat bevezetéséhez vezetnek). Kisvárosként Pécs nem rendelkezett olyan nagy és befolyásos kulturális intézményekkel, mint sok más EKF város, de a felvezető éveket arra kívánta használni, hogy növelje és megerősítse kapacitását, és így képes legyen nagyszabású projektek és eseménysorozatok megvalósítására.

Szoros együttműködést terveztek Isztambullal. Illusztrációkat mutattak be az együttműködési projektekből, és a testület kifejezte azon óhaját, hogy szívesen hallana ezekről többet is a következő ellenőrző ülésen.

Ígéretet kaptak a finanszírozásra a Nemzeti Regionális Fejlesztési Program keretében, hogy a fő infrastrukturális beruházások az EKF év elejére időben megvalósulhassanak. Ez nyilvánvalóan döntő volt a pécsi EKF vezetés számára. Mindenki tudja, hogy Magyarország fővárosa, Budapest kulturális szempontból nagyon erős. 2010-ben Pécsnek komoly lehetősége lesz kiugrásra. A

delegáció alapvetőnek tartotta a közlekedési hálózat felújítását, különösen a repülőtér, az új autópálya és a vasúthálózat fejlesztésének kérdését, a város új pozíciójának kialakításában, hogy Pécs egyfajta kapuvárosként működjön, és az ország vitathatatlanul második városává váljon.

A működési költségvetésen felül 4 millió eurót fordíthattak előkészületekre. A Koncertterem és a Nagy Kiállítótér tervezőit már kiválasztották, és megkötötték a szerződéseket is. A kiválasztás nemzetközi eljárás során történt, melybe nemzetközi szakértőket is bevontak. Az öt kulcsprojekt megvalósítása a terveknek megfelelően halad. Minden megvalósíthatósági tanulmány hamarosan elkészül.

A döntéseket konszenzus alapján hozzák meg a városi, regionális és nemzeti szintű kormányzatban képviselt minden párt részvételével. A magyar kormány minden szükséges lépést megtett, és minden szükséges intézkedést meghozott annak érdekében, hogy az infrastruktúra kialakítása 2010-re befejeződhessen. Ami a nemzeti szintű finanszírozást illeti, a város hangsúlyozta, hogy számíthat a magyar kormány teljes támogatására. E tekintetben Nagyszében példáját említették: Nagyszében azért volt sikeres, mert a román kormány mindent megtett annak érdekében, hogy az országos szintű események Nagyszébenben kerüljenek megrendezésre. Pécs most arról igyekszik meggyőzni a magyar kormányt, hogy hasonlóképpen cselekedjen. Az Európa Kulturális Fővárosa cím országos szinten is megerősíti Pécs helyzetét a kultúra területén, és elősegíti a város további fejlődését. A város más magyar városokkal is együttműködik, és bevonja a programba a régió lakosságát is.

A bányászat elvesztésével járó űr betöltésével, az infrastruktúra újraépítésével és megerősítésével, például a turizmus révén, a Pécs 2010 program várhatóan valóban komoly hatással lesz az egész régióra. Az EKF cím talán legnagyobb hatása a régió szó szerinti átalakulása volt, és hasonló törekvésekkel kívánják megváltoztatni Pécs arculatát, mind a magyar állampolgárok, mind Európa polgárai szemében.

C) Isztambul

Az isztambuli delegáció ismertette az eseménysorozat felkészülési szakaszának jelenlegi állását.

A delegáció tájékoztatta a testületet, hogy végre bevezették a végrehajtó testület felállítását szabályozó törvényt; ez a jogszabály megteremti a jogi alapokat, és lehetővé teszi a törvényes finanszírozást. A törvény elfogadását sajnálatos módon késleltette a törökországi választás, ám a jogszabály már érvényben van, és az év végére (2007 decemberére) az új struktúrák és a tartalmi költségvetési keretek is a helyükön lesznek. A projekt művészeti elemei számára külön terv

készült. Meghívásos pályázatot hirdettek meg, melyre 300 pályázat érkezett be.

A programot kisebb tanácsadó testületek részvételével kilenc igazgató irányítja majd. A delegáció kijelentette, hogy ez a vezetési módszer igen innovatív; olyan vezetési megoldásokon alapul, amelyek elfogadottnak tekinthetők Törökországban. A vezetési módszer fő jellemzője az, hogy különböző feleket hoz össze egymással a magán és az állami szektorból, és széles értelemben bevonja a civil szférát is. A kulturális területen Törökországban ez tényleg innovatív munkamódszernek számít, és sikere majd eldönti, vajon fenntartható-e hosszú távon is, és követendő példává válik-e más városok számára is különböző területeken. A haszon ma abban mutatkozik, hogy a különböző magán és állami partnerek együtt dolgoznak a projektek szakmai feltételeinek kialakításán. Ez az egyenlő feltételeken alapuló elv alapvető a kulturális és művészeti projektek nyílt, átlátható és elszámoltatható megvalósítása szempontjából.

A delegáció 3 olyan fő területet ismertetett, melyek a figyelem központjában állnak:

- A művészetek helyzetének általános javítása a városban (művészeti infrastruktúra, kapacitás művészeti produkciók létrehozására, csereprogramok, a rendelkezésre álló lehetőségek kiaknázása, a közönség elérésének kiszélesítése).
- A kulturális örökség gondozása (folytatódik az UNESCO program számos nagyszerű Örökség helyszínen, részvételt elősegítő projektek, Isztambul fantasztikusan gazdag örökségének kommunikációja, multikulturális fókusz, támogatási kutatások).
- Összpontosítás a nyílt városfejlesztésre (a város megújulása, polgárok részt tudnak venni ezekben az intézkedésekben, városi fórumok, nyilvános viták, az egyetemek bevonása). A cél olyan nyílt folyamat létrehozása, mely a kisembert is érdekelté teszi, és ugyanakkor megnyitja a programokat és előkészületeiket a nemzetközi közösség felé, és így a legjobb gyakorlatot hozza be Európa más országaiból.

Az EKF program kialakítása során a testület 27 egyetemmel dolgozik együtt, kidolgozza a magán/állami társulások kereteit, és Isztambul 32 önkormányzatát vonja be a munkába. Példaként egy roma projektet említettek, mely remélhetőleg az egyik együttműködő önkormányzat segítségével valósul meg.

A nemzetközi dimenzió egy olyan példával szemléltethető, melyben a projekt célja interkulturális párbeszéd kialakítása. Ez a projekt belső és külső célokkal egyaránt rendelkezik, mivel Isztambul nemzetközi partnerkapcsolataira helyezi a hangsúlyt, de közben megfelelő figyelmet fordít a helyi szervezetekre és a sokféle kulturális háttérrel rendelkező városi lakosokra is. Pályázatának benyújtásáig Isztambul számos fesztivált szervezett vagy vett részt európai városokban rendezett fesztiválokon 2004-től kezdődően. 33 különböző projekt kapcsán folyamatos a dialógus az Essen a Ruhr-vidékért programmal és Péccsel is. A kulturális sokféleséget felmutató projektek közül fog megtörténni a végleges választás. Ez jól illik ahhoz a témához, melyet Isztambul központi

témának tekint: a határokon átívelő dialógus. Isztambul alapító tagja volt a Liverpool2008 által vezetett 'Cities on the Edge' (Városok az élen) projektnek, együttműködésben Liverpoollal, Marseille-jel, Nápollyal, Gdnaskkal és Brémával.

Ami a költségvetést illeti, 33 millió euró szükséges az EKF programokhoz kapcsolódó városmegújítási projektekhez. Meghirdettek egy nagyszabású társulási programot, mely mintegy 12 millió eurót tervez előteremteni 40 tehetős család támogatásával. Ez az összeg a szponzorálásból befolyó összeg mellett értendő (évi 4 millió euró). 6 millió eurót hagyott jóvá a program számára a Kulturális Minisztérium. Az isztambuli delegáció biztosította a testületet, hogy a következő ellenőrzési ülésen már sokkal pontosabb adatokat fognak szolgáltatni a finanszírozásról.

Ami a kulturális sokféleséget illeti, a testület kiemeli, hogy szívesen látná, ha a közösségeket aktívan bevonnák vezetői szinten is. A delegáció megjegyezte, hogy meghívást kapott a görög ortodox, az örmény és a zsidó kisebbség, hogy vegyen részt a tanácsadó testület munkájában. Ez a folyamat jelenleg is tart. A delegáció emlékeztette a testületet arra, hogy Törökországban fontos lépéseket tettek az elmúlt öt évben a hazai kulturális sokszínűség elismerése, védelme és támogatása érdekében. A delegáció azt is hangsúlyozta, hogy véleménye szerint a fejlesztések a projektek révén, s nem szükségképpen intézményeken keresztül fognak megvalósulni. Sőt, a világváros Isztambult alkotó önkormányzatok munkakapcsolata olyan munkamódszert tesz lehetővé, mely a művészet és a kultúra belső értékeit és ezek demokráciához és az emberi jogokhoz fűződő viszonyát tartja szem előtt; ez a munkamódszer révén lehetővé válik az önkormányzati kulturális politika kidolgozása és megvalósítása.

A delegáció kijelentette, hogy nagyon fontosnak tartja a párbeszédet az EU-val az interkulturális dialógus területén. Mint korábban már említettük, a regionális és kulturális sokféleség az isztambuli projekt lényegét jelenti; Isztambul azonban szívesen hasznosítaná az EU tapasztalatait például a 2008-as Interkulturális Párbeszéd Európai Éve programjainak kialakításával kapcsolatosan. A jelenleg is fejlődő kapcsolatok Európa más városaival komoly segítséget jelentenek e tekintetben.

A delegáció hangsúlyozta, hogy különböző kommunikációs stratégiákra van szükség a belváros és a környező önkormányzatok, a kulturális szervezetek, a különböző események közönsége és a sokféle városi lakos esetében. Természetesen ott van azután a kérdés, hogy miként lehet Európát elhozni Törökországba és Törökországot elvinni Európába, és hogyan kommunikáljon Isztambul Törökország más városaival. A más városokkal folytatott kommunikáció javításának ezen központi kérdését folyamatosan napirenden tartják.

Hatalmas beáramlás tapasztalható Európából Isztambulba; az Isztambul 2010 olyan konkrét projektek révén szeretné megmutatni ezt a tényt, amelyek fenntarthatósága és hosszú távú hatása egyedül az innovatív vezetési szerkezet és a magán-állami társulás létének köszönhető.

IV. A testület értékelése

Az 1622/2006/EK sz. határozat 10. cikkelyének megfelelően az ellenőrző és tanácsadó testület szerepe abban áll, hogy ellenőrizze a cselekvési program célkitűzéseinek és feltételeinek megvalósulását, valamint támogatást és útmutatást adjon az Európai Kulturális Fővárosoknak.

Ebben az összefüggésben a testület értékelése és ajánlásai a következők:

1) Essen a Ruhr-vidékért:

A testület tudomásul veszi azon nagyszabású törekvéseket, melyeket az Essen a Ruhr-vidékért program tervez. A program hatóköre roppant nagy. Egyensúlyt kell teremteni a tartalom, a hatókör és a költségvetés között. A költségvetéssel kapcsolatos ambícióknak, úgy tűnik, még nem tudnak eleget tenni. Az alaptevékenységeket helyi és országos forrásokból kell finanszírozni: nem lehet az ilyen tevékenységek nagy részének költségeit a szponzorációra alapozva fedezni. Az Essen a Ruhr-vidékért delegáció által felvázolt kihívásoknak csak most feltételezettnél nagyobb költségvetéssel lehet eleget tenni. Szükség van arra is, hogy a világváros kulturális sokfélesége irányítási formában is megjelenjen. A testület örömmel venné, ha a következő ülésen további, friss információkat kapna ezen kérdésekről.

2) Pécs

A testületre jó benyomást gyakorolt a jelentés, mivel a bírálóbizottság ülése óta sok minden történt. Annak a reménynek adtak hangot, hogy a jövőben stabilizálódik a program helyzete, és a vezető tisztségviselők a helyükön maradnak.

Ezután megvitatták a pécsi jelentést, és a testület megállapította, hogy a pécsi program sok energiát fektetett az infrastruktúrával kapcsolatos tevékenységekbe. Az új infrastruktúra, a turizmus, Magyarország második városa mind a terv fontos mozgatórugója közé tartozik, ám a testület megjegyzi, hogy a fenntarthatóság érdekében figyelemmel kell lenni a tartalomra és a nemzetközi kulturális fejlesztésekre is. Jelen pillanatban a program hosszú távú koncepcionális magja nem világos. A kreatív erők és a humán energiák nagymértékben hozzájárulhatnak a tervek sikeréhez: a közösség és a szervezetek energiáinak felszabadítása legalább olyan fontos, mint az infrastruktúra megteremtése.

A testület kiemelte az innováció szükségességét, és az a benyomása, hogy Pécsnek tovább kell fejlesztenie kommunikációs stratégiáját. Az egész tervet részletesebben ki kell bontani. Ez a Pécs 2010 program költségvetése szempontjából is fontos. A terv sikeréhez mindenképpen szükséges, hogy amilyen gyorsan csak lehet, tiszta kép alakuljon ki az állami szervek elkötelezettségéről a projekt iránt és a kulturális szervezetek finanszírozásáról 2010 után.

A testület megjegyezte, hogy Pécs és a magyar kormány azon dolgozik, hogy az infrastruktúra elkészüljön 2010-re. Hangsúlyozni kívánja továbbá, hogy kiegyensúlyozott megközelítésre van szükség, melyben a projektek tartalma, valamint a kulturális szervezetek és általában a közösség bevonása egyenlő szerepet kap. A nyilvánosság bevonása az infrastruktúra fejlesztésébe fontos az infrastruktúra jövőbeni használatát illetően és a 2010-es évig valamint az azt követő évekig tartó fejlődés szempontjából. A testület bátorította a várost, hogy használja ki az európai kulturális cselekvési program lehetőségeit az elkövetkezendő években (például a 2008-as Nemzetközi Párbeszéd Európai Évét).

3) Isztambul

A testület elégedetten állapította meg, hogy Isztambul komoly energiákat mozgósított a projekt kidolgozása során, és különösen örömmel fogadta, hogy létrejöttek a jogszabályi keretek.

Kérdéseket tett fel az isztambuli delegációnak a kidolgozás alatt lévő irányítási szerkezetet illetően, és az isztambuliak által adott válaszok világossá tették, hogy a választott szerkezetet a kulturális szektor jelenlegi törökországi igényeinek megfelelően alakították ki. Lehet, hogy a rendszer bonyolult, ám benne rejlik a lehetőség, hogy sok mindent magába foglaljon, és hozzájárulhat ahhoz, hogy az állami szervek, a magánszervezetek és a kulturális szektor szereplői innovatív módon együtt dolgozhassanak.

Alapvető, hogy az irányítási szerkezet garantálja a művészetek autonómiáját, valamint a nyitottság, az átláthatóság és az elszámoltathatóság elveit. Az irányítási szerkezet meglehetősen bonyolultnak tűnik, és a testület örömmel venné, ha arról értesülne, hogy a napi gyakorlatban is működőképes.

A testület aláhúzta, hogy az alaptevékenységek állami finanszírozásának garanciája alapvető záloga a projekt sikerének. A prezentáció bemutatásakor a delegáció optimizmussal szólt arról, hogy hamarosan teljes garanciát kapnak a finanszírozásra, ám ezek a garanciák még nincsenek a kezükben. A testület örömmel hallana többet erről a kérdéstről a következő ülésen. Ugyanakkor hangsúlyozni kívánja, hogy a projekt és a megvalósítás sikere szempontjából elengedhetetlen az alapfinanszírozás egy bizonyos szintje. A testület további információkat vár a projekt és a 2010-et követő évek állami költségvetéséről.

A testület nagy érdeklődéssel fogadta Isztambul véleményét az interkulturális párbeszédéről, valamint arról, hogy miként próbálja meg Isztambul integrálni a város kulturális sokféleségét a projektbe. Reményét fejezte ki, hogy a következő ülésen több információt kap erről a kérdéstről.